

TOPOLOŠKE GRUPE

Benjamin Benčina

Fakulteta za matematiko in fiziko

7. april 2019

DEFINICIJA: *Topološka grupa* je grupa $(G, *)$ s topologijo τ , glede na katero sta strukturni operaciji zvezni.

Strukturni operaciji:

- Množenje: $\mu : G \times G \rightarrow G, (x, y) \mapsto xy$.
- Invertiranje: $\iota : G \rightarrow G, x \mapsto x^{-1}$.

NEKAJ LASTNOSTI

IZREK: Naj bo G topološka grupa in $a \in G$ njen poljuben element. Leva translacija $x \mapsto ax$, desna translacija $x \mapsto xa$ in invertiranje $x \mapsto x^{-1}$ so homeomorfizmi na G .

OPOMBA: Vemo že, da so to avtomorfizmi grupe G .

NEKAJ LASTNOSTI

IZREK: Naj bo G topološka grupa in $\mathcal{U}$ odprta baza okolic enote e . Veljajo naslednje trditve:

- za vsako okolico $U \in \mathcal{U}$ obstaja taka okolica $V \in \mathcal{U}$, da velja $V^2 \subset U$,
- za vsako okolico $U \in \mathcal{U}$ obstaja taka okolica $V \in \mathcal{U}$, da velja $V^{-1} \subset U$,
- za vsako okolico $U \in \mathcal{U}$ in element $x \in U$ obstaja taka okolica $V \in \mathcal{U}$, da velja $xV \subset U$,
- za vsako okolico $U \in \mathcal{U}$ in element $x \in U$ obstaja taka okolica $V \in \mathcal{U}$, da velja $xVx^{-1} \subset U$.

NEKAJ LASTNOSTI

TRDITEV: Vsaka topološka grupa ima odprto bazo okolic enote e , sestavljeno iz simetričnih množic $U = U^{-1}$.

POSLEDICA: Za vsako okolico U enote e topološke grupe G , obstaja taka okolica V enote e , da velja $\overline{V} \subset U$.

REGULARNOST

- Vemo: $T_2 \implies T_1 \implies T_0$.
- Za topološke grupe: $T_0 \iff T_2$.

REGULARNOST

- Vemo: $T_2 \implies T_1 \implies T_0$.
- Za topološke grupe: $T_0 \iff T_2$.
- Še več:

IZREK: Vsaka topološka grupa, ki zadošča separacijskemu aksiomu T_0 , je regularen topološki prostor.

METRIKA IN PSEUDOMETRIKA

DEFINICIJA: *Metrika* na množici X je funkcija $d : X \times X \rightarrow [0, \infty)$, ki zadošča pogojem:

- $d(x, y) = 0 \iff x = y$,
- $d(x, y) = d(y, x)$,
- $d(x, z) \leq d(x, y) + d(y, z)$.

METRIKA IN PSEUDOMETRIKA

DEFINICIJA: *Metrika* na množici X je funkcija $d : X \times X \rightarrow [0, \infty)$, ki zadošča pogojem:

- $d(x, y) = 0 \iff x = y$,
- $d(x, y) = d(y, x)$,
- $d(x, z) \leq d(x, y) + d(y, z)$.

DEFINICIJA: *Pseudometrika* na množici X je funkcija $d : X \times X \rightarrow [0, \infty)$, ki zadošča pogojem:

- $d(x, x) = 0$,
- $d(x, y) = d(y, x)$,
- $d(x, z) \leq d(x, y) + d(y, z)$.

IZREK O PSEUDOMETRIKI

IZREK: Naj bo $\{U_k\}_{k=1}^{\infty}$ družina simetričnih okolic enote e topološke grupe G z lastnostjo $U_{k+1}^2 \subset U_k$ za vsak $k \in \mathbb{N}$. Potem obstaja taka levoinvariantna pseudometrika σ , da velja:

- σ je enakomerno zvezna na levi uniformni strukturi na $G \times G$,
- $\sigma(x, y) = 0 \iff y^{-1}x \in \bigcap_{k=1}^{\infty} U_k$,
- $\sigma(x, y) \leq 2^{-k+2}$, če je $y^{-1}x \in U_k$,
- $2^{-k} \leq \sigma(x, y)$, če $y^{-1}x \notin U_k$.

Če poleg tega velja še, da $xU_kx^{-1} = U_k$ za vse $x \in G$ in $k \in \mathbb{N}$, je σ tudi desnoinvariantna in velja:

- $\sigma(x^{-1}, y^{-1}) = \sigma(x, y)$ za vsaka $x, y \in G$.

METRIZABILNOST

Pseudometriki do metrike manjka: $d(x, y) = 0 \iff x = y$.

IZREK: Naj bo G topološka grupa, ki zadošča separacijskemu aksiomu T_0 . Tedaj je G metrizabilen topološki prostor natanko tedaj, ko obstaja števna odprta baza okolic enote e .

POVSEM REGULARNOST

DEFINICIJA: Topološki prostor X zadošča separacijskemu aksiomu $T_{3\frac{1}{2}}$, če za vsako zaprto množico $F \subset X$ in točko $a \in X - F$ obstaja zvezna funkcija $\psi : X \rightarrow \mathbb{R}$, da je $\psi(a) = 0$ in $\psi|_F = 1$.
Topološki prostor je *povsem regularen*, če zadošča $T_1 + T_{3\frac{1}{2}}$.

IZREK: Vsaka topološka grupa G , ki zadošča separacijskemu aksiomu T_0 , je povsem regularen topološki prostor.

NORMALNOST

➤ Ali velja tudi $T_0 \implies T_4$?

➤ Ali velja tudi $T_0 \implies T_4$? Ne.

NORMALNOST

- Ali velja tudi $T_0 \implies T_4$? Ne.
- Kaj manjka?

NORMALNOST

- Ali velja tudi $T_0 \implies T_4$? Ne.
- Kaj manjka?

IZREK: Vsaka lokalno kompaktna topološka grupa G , ki zadošča separacijskemu aksiomu T_0 , je normalna.